

Šiandien, kovo 25 d., minima Gandro šventė arba Gandrinės. Tačiau ornitologai šių paukščių kelionėms nuspėti kalendoriumi nebesinaudoja - migruojantys baltieji gandrai yra stebimi ir tyrinėjami pasitelkus naujausias technologijas.

Gamtos tyrimų centre dirbantis mokslininkas Mindaugas Dagys teigia, kad ornitologų darbą palengvino lietuvių sukurtas, saulės baterija pakraunamas GPS siųstuvas, kuris duomenis perduoda daiktų interneto sprendimu – siaurajuosčiu globaliu „Tele2“ IoT ryšiu.

„Siųstuvai, petnešėlėmis tvirtinami ant gandrų nugarų ir perduodantys informaciją apie jų buvimo vietą – nėra nauja. Tačiau tai, kad juose buvo pritaikytas „Tele2“ daiktų interneto sprendimas, kuris užtikrina abipusį ryšį, dabar mums leidžia ne tik gauti duomenis iš migruojančio ar perinčio paukščio, bet ir keisti siųstuvo nustatymus, įdiegti naujų funkcijų nuotoliniu būdu, o svarbiausia – gauti įvairesnės informacijos apie paukščio aplinką“, – sakė M. Dagys.

Kodėl svarbu sekti gandrų keliones?

Anot M. Dagio, būtent nuo gandrų prasidėjo dauguma ankstyvųjų paukščių tyrimų ir žiedavimų. Anksčiau gandrai ir kiti paukščiai buvo stebimi siųstuvais, perduodančiais informaciją iš kosminių palydovų, tačiau ši technologija buvo labai brangi, o duomenys – netikslūs.

„Šiuolaikinė technologija, žymint gandrų specialiais siųstuvais su GSM mobiliu ryšiu, leidžia surinkti visą reikalingą informaciją kelių minučių ar net sekundžių tikslumu – tai suteikia neribotas galimybes išsamiam gandrų tyrinėjimui“, – sakė ornitologas.

Lietuvoje gandrų populiacijos dydis džiugina – dabar jis siekia apie 20 tūkst. perinčių porų, kai tuo tarpu daugelyje Vakarų Europos šalių, pavyzdžiui, Danijoje, Švedijoje, jie jau yra beveik išnykę. Tai nulėmė intensyvus žemės ūkis bei įvairių cheminių medžiagų, kurios sunaikino ne vieną vabzdžių rūšį, ūkiuose naudojimas ir pasikeitusi aplinka.

„Siekiant išsaugoti gandrų populiaciją ir laiku identifikuoti jai kylančias grėsmes, jų gyvensenos tyrimai yra ypač svarbūs. Šie paukščiai jautriai reaguoja į kraštovaizdžio bei klimato kaitą ir yra geri šių aplinkos pokyčių indikatoriai. Jų kelionių tyrimai leidžia nustatyti svarbius paukščių judėjimo kelius ir apsistojimo vietas, nustatyti pavojus, galinčius sukelti didelį paukščių mirtingumą“, – pasakojo mokslininkas.

Anot M. Dagio, dabartiniai siųstuvai suteikia ne tik informaciją apie tikslią gandrų buvimo

vietą beveik realiu laiku, bet ir svarbių papildomų duomenų: skrydžio aukštį, greitį, kryptį, sustojimus, nuskristą atstumą, energetines paukščio sąnaudas, elgseną ir net mirtingumą.

Gandrai iki Pietų Afrikos skrenda jau retai

Praėjusių metų vasarą Ventės rago ornitologinėje stotyje naujaisiais GPS/GMS siūstuvais buvo pažymėti 6 suaugę baltieji gandrai.

Paklaustas, kaip keičiasi gandrų kelionių kryptys, mokslininkas pastebėjo, kad jie – konservatyvūs paukščiai. Duomenys rodo, jog gandrai kasmet renkasi panašius kelius, dažnai grįžta žiemoti į tas pačias vietas ir yra prisirišę prie savo lizdavietės, labai ją saugo.

Tačiau pasikeitimų yra – nagrinėjant siūstuvų informaciją, paaiškėjo, kad gandrai pastaraisiais metais renkasi, nors ir tos pačios krypties, tačiau vis trumpesnius maršrutus.

„Nors seniau baltieji gandrai skrisdavo iki pat Pietų Afrikos, paskutiniu metu, tikėtina, dėl klimato kaitos, jų maršrutas trumpėja. Dabar jie per pusiaują perskrenda retai ir dažniausiai žiemoja piečiau Sacharos: Čade, Sudane, Pietų Sudane, Etiopijoje, Kenijoje. Iš pernai pažymėtų šešių baltųjų gandrų, tik vienas pasiekė Pietų Afriką. Nepaisant to, į vieną pusę gandrai nuskrenda mažiausiai 6 tūkst. kilometrų“, – sakė M. Dagys.

Be to, anot ornitologo, siūstuvais gauti duomenys parodė, kad gandrų poros ar jų jaunikliai nežiemoja kartu – stebėtos paukščių poros dažniausiai išsiskyrė, o ir jų palikuoniai migravo atskirai.

Dagio teigimu, pažymėtieji gandrai šiuo metu jau keliauja į Lietuvą ir mažiau nei po savaitės turėtų grįžti į gimtinę.

